

**Den Advocaet Van Qvaede Saeken Met Naeme Daniel Van
Henghel Predikant Tot Uytrecht**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1673

V. Artykel. Onwetenheyt van Daniel raeckende het H. Sacrament des
Vormfels. Van de Penitentie of Biechte, het H. Olyssel, de Order, ende het
Houwelijk.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71559)

in onghentlijcke manieren van spreken sijn / ende
in rhetorische eloquentie.

Wat dat ghe nu' slecht volckeren al wijsst maecht?
het bewijst ghy my dat?

Ghy seght 1. de schijstuerlijcke reden leert ende
want oerbloedigh contrarie.

Wat noch to en hebt ghy / ghelijck blijct upt het
voeggaende / niet eene soodanighe schijstuerlijcke re-
den by ghebracht.

Ghy seght 2. Het H. Sacrament des Abontmaels
is eene ghedachtenisse ende verkondinghe van Christi
doet ende offerhande.

Ik lese wel by Lucas 22. 19. dat Christus gheseyt
heeft: Doet dat tot mijn der ghedachtenisse: ende by
1. Cor. 11. verkondicht de doot des Heeren:
niet les en lese nergens dat hy gesept heeft: 't is eene
ghedachtenisse; ofte 't is eene verkondinghe vande doot.

Wich ghendmen hy had'et gheseyt: waer staet
dat dat niet anders en is als eene ghedachtenisse,
die verkondinghe? Dit en kont ghy my inde heele
scriptuere niet toonen: Soo en volghet dan dit niet:
Christus seght dat het Abontmael eene ghedachtenisse
is: Ergo 't en is gheen Sacrificie; als of het niet sa-
men en stont Christi lichaem oprechtelijck offeren/ende
ghedachtenisse: honden van sijne doot die nu oer
sijnen hondert jaer ghepasseert is.

V. ARTYKEL.

Onwetentheydt van Daniel raeckende
het H. Sacrament des Vormsels.

Van de Penitentie of Biechte, het H. O-
lyffel, de Order, ende het Hou-
welijck.

It altemael staet me Meester Daniel af / als oer
noch verskil / noch disput hier oer en viel tus-
sen hem ende ons.

C 2

In

In een waer ende egghentlijck Sacrament / seght hy Pag. 40. des nientwen testaments moeten wesen dese d'g dinghen.

1. Eene instellinghe Iesu Christi.
2. Eene uytterlijck ende gheboelijck teeken.
3. Eene hy-gheboegghde belofte ende beteckende saeck / te weten / de ghenade der rechteerdighmakinghe / ofte vergiffenisse der sonden dooz de doot ende bloet Iesu Christi in 't besonder : maer dese d'g dinghen en sal men in yder van dese byg Sacramenten niet binden : Ergo.

Maer wat schijftueren of redenen bewijst ghy nu hoor eerst dat dese d'g dinghen ontbreken in't Vormsel.

Ghy en seght anders niet als / in't Vormsel ontbreect Christi instellinghe.

Dit is eene selle probatie : want 't is soo veel gheseyt / als / daerom ontbreect Christi instellinghe in 't Vormsel, om dat Christi instellinghe in't Vormsel ontbreecte : De Philosophen heeten dat probare idem per idem. wat meent ghy dan dat de Apostelen op haere eyghen autoriteyt gesoudede ghedaen hebben sonder het ghebodt ofte instellinghe Christi.

Maer de Apostelen / ghelijck blycke uyt verscheyden plaetsen van haere Handelinghen, leydden de handen op de ghene die nu ghedoopt waeren / om dat hi den V. Gheest ende syne ghenade souden ontfanghen / het welck ons Vormsel is :

Ergo de Apostelen en hebben dit niet ghedaen sonder het ghebodt ende instellinghe Christi.

't is dan balsch dat in't Vormsel de instellinghe Christi ontbreecte.

't selbe is van het Houwelijck : want Paulus en soude soo bylyck niet uytgeroepen hebben Dat het houwelijck een groot Sacrament ofte verborghentheyt is, in Christo ende de Kereke, ten waer saeken dat hy van het ghebodt ende instellinghe Christi hadde betekent gheweest.

Maer ghy seght : het houtwelijck was van Gode in - ghestelt hoor den val van Adam, eerder noch eenigh opsicht was op Christum ende syne ghenade.

Wat ist na? volghet hier uyt dat Christus het hontwe-
gh tot een H. Sacrament niet en heeft kunnen ver-
lyfen?

Ghy seght. 2. Het Houtwelijck is een borgherlijck
contract; gheene gheestelijcke dispositie van het ghe-
loof ofte bekeeringe bereyschende tot des selfs wetten-
lijckheyt.

Maer staet dat? bewijst my uyt de schijfueren dat
het houtwelijck niet anders en is als een Borgherlijck
Contract

Ghy seght 3. Is het houtwelijck een Sacrament
ghedoden van Christo: waerom wort het dan den gee-
lijckheyt verboden?

Eer ghy soo sotlijck vzaeghde / moest ghy eerst be-
wisen hebben dat Christus het houtwelijck aen alle men-
schen in't besonder gheboden heeft: ghy moest oock
wel ondersocht hebben of wy het houtwelijck aen de
gheestelijcke verbieden. Ghy sult bevonden hebben
dat neen: want t'is wat anders verbieden, ende
wat anders ist dat yemant dooz synen byen wille soo
men staet aenbeerde in den welcken hy sich wilt
verbonden van voutwen / volghens het exempel
van Paulus, ende de andere Apostelen.

Ghy seght 4. Alhoewel van het natuerlijck hou-
welijck wel eene ghelijckenisse ghenomen wort tot het
gheestelijck houtwelijck van Christus de Vandenboom
met de ghemeente syn huyde / en dat den Apostel
het gheestelijck houtwelijck noemt eene groote ver-
borghentheyt, soo en volghet daer uyt niet dat het
natuerlijck houtwelijck een Sacrament is.

Coont my dat dit niet en volghet: want andersins
ghy sult soo seggen al wat u maet in het hooft schiet /
dat praten tot den dagh des oordeels.

Is dooz desen / seght ghy / qualijck oberghe-
loof / dat het houtwelijck een groot Sacrament is, daer
Paulus seght / dat het eene groote verborghentheyt is.

Ghy / noch alle uten ghelijcke en sijt niet wijs ge-
noech om dit te jageren.

Want 1. Ghy en weet noch niet dat het Griecx
woord *μυστήριον* het selve beteekent met het La-
tynsch

rynsch woogdecken / Sacramentum.

2. Wat wilt ghy spreken / die seshien hondert jaeren nae den tijdt der Apostelen in de werelt ghekomen sijt: hoozt uwe Meesters.

Augustinus heeft dit soo oberghefde: *de nupt. & concupisc. Cap. 21. lib. 9. de Gen. Cap. 7 lib. de fide & oporibus. Cap. 7 lib. de bono conjugali cap. 7. 8. 15. 17. 18. 24. 25. lib. de Virginit. cap. 12. lib. 5. contra Iulianum cap. 9. lib. 2. de peccato orig. cap. 34. Item Hieronymus in vulgata. Den H Leo Epist. 92. ad Rusticum. Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. 7. &c.*

Wat hebt ghy noch al hoozt praetjens?

In de Order, seght ghy / het Houwelijck en Olyfel ontzoeckt de betreckende saeke bande vergiffenisse der sonden etc. dooz Iesum Christum.

Ik en hoozde mijn leven niemant soo stoutelijck alies segghen wat hy begheert / als of er niemant in de werelt en waer die u hoozde / ofte koste uwen wijganden mont stoppen.

Dooz eerst waer staet het gheschreben dat de betreckende saeke dan alle de Sacramenten nootsakeelijck moet sijn de vergiffenisse der sonden: Konnen uwe sonden wel vergheben worden dooz het nutten van 't abontmael? wat seght ghy? jae? ofte neen? seght ghy jae? hoe seght dan Paulus I. Cor. 11. 28. dat den mensch sijn selven beproeven moet: eer hy tot de tafel des Heeren komt? Wat is dat sijn selven beproeven? is dat niet ghelijck uwen Bijbel hemerckt / Num. 73. sijn consciencie ondersoecken of hy oock in sijn herte gevoelt een recht leet-welen ende droefheydt over sijn sonden, ende een onghaveynst voornemen om de sonden meer en meer af te stercken, om het abontmael niet onweerdelijck t'eten: volghens dit en is het abontmael dooz sijn selven niet in-ghestelt tot vergiffenisse der sonden: want ghy moet u te bozen beproeven of ghe suyver van sonden sijt: Soe niet: ghy en mooght ten nachtmale niet gaen / soo en worden / dan de sonden in't Abontmael self niet hergeven: t'is dan ingestelt tot onderhoudt ende vermeerderinghe van ons gheestelijck leven / t'welck wy moeten hebben eer wy derwaerts gaen.

seght op dan dat dooz het mte van het leste Abont-
mael onse sonden niet vergheben en worden: soo moet
ghe op bekennen dat het niet nootsakelijck is tot het
wesen van een Sacrament dat het ingestelt is tot ver-
giffnisse der sonden.

En volght dan oock niet dat de Order of Priester-
dom, niet en souden laeten Sacramenten te sijn al-
hoewel de beteckende saeke niet en waer vergiffnisse
der sonden; t'is ghenoech dat se de gratie Godts be-
waken die den mensch aenghenaem maecte aen
Godt, ende krachtigh is om de sonden wech te ne-
men indien der eenighe sijn.

Dooz eerst dan / dat'er in't Priesterdom soo eene
gratie ghegeven wort / blyckt 1. uyt 2. *Timoth.* 1. 6.
daer Paulus seght: Ick vermaene u dat ghe op-weckt de
gratie of gave Godts die in u is door de op-legginghe van
mijne handen.

Welcke die gratie is / voeght hy daer by v. 7. Godt
en heeft ons niet ghegeven eenen gheest van vrees-
achtigheyt / maer eenen gheest der sterckte ende
barmhertigheyt des herten (ick spreke met uwen
geest in de aenmerckinghe *Num.* 21. 22.) in het be-
dienen van ons ampt / midden onder alle de byanden/
ghedaren / ende verdrukkinghen.

Gelijck dan het Abontmael onse zielen by maniere
van boedsel versterckt om dat se in Christo souden le-
ven / alsoo / de ghene die dooz de op-legginge der han-
den het Priesterdom aenmeemt / wort dooz d'intwendige
gratie versterckt om kloeck te sijn in't bedienen van
sijn ampt tegen alle byanden / verdrukkinghen / ende ver-
drukinghen.

2. Seght Paulus 1. *Timoth.* 4. 14. En versuymt de gratie
of de gave niet die in u is, die u ghegeven is door de pro-
phetie met oplegginghe der handen van de ouderlinghen
of Priesters.

Volght dan dat in't Priesterdom, door, ofte met de
oplegginge der handen eene gratie ofte gave Godts
wort ghegeven die eyghen is aen dien staet / ergo van
dien kant en onthreect aen het Priesterdom niet de
beteckende saeke die tot een Sacrament wort ver-
stelt.

En tweeden dat dit oock in het Houtwelijk is / Dat blijkt 1. uyt de Schryftuere *Ephes. 5.* Daer Paulus seght / dat het houtwelijk een teken is bande gheestelycke vereenighe ende liefde Christi met syne kercke / ende daerom begheert hy dat de ghetrouwde malcanderen lief hebben / niet alleen bleesschelyck / maer oock ghelijck Christus syne kercke bemindt / ende met haer vereenicht is / dat is / gheestelycker wyse : Maer soodanighe gheestelycke vereenighe ende liefde moeten de ghetrouwde hebben op den selven stont datse trouwen / ende sy en konnen dese vereenighe noch liefde niet hebben ten sy dat Godt haer de gratie ghebe : Ergo op den selven stont datse trouwen gheeft Godt haer die gratie : Woorders dan de beteckende saeke van een H. Sacrament en onthzeekt aen het Houtwelijk niet.

2. Seght Paulus *1. Timoth. 2. 15.* De vrouwen, indien se blijven in het gheloof, liefde, ende heyligh-makinghe met maetigheyt, sullen salich worden in het baeren der kinderen.

Hier telt hy op / hier goederen dan t' houtwelijk / tegghen vier quaden die in het houtwelijk sonder de gratie Godts niet en konnen gheschout worden. Het eerste quade is / het breken bande trouwe. 2. Haer en kijnbagien die dickwils tusschen de ghetrouwde ontsaen. 3. Eenighe onhersegghelicheit uyt de rebellie der lidmaten. 4. D'onmatichende.

Tegghen dese vier quaden stelt den Apostel Het ghe-loove, de liefde, de Heylich makinghe, ende de marichheydt, ende seght datse daer in moeten volherden, tot een teken datse dese gratien in het aennemen van 't houtwelijk hebben ghekreghen.

Daerom noemt hy oock *1. Cor. 7.* het houtwelijk selbe / een gabe Godts : Wat wilt ghy nu noch meer om te toonen dat in 't houtwelijk de beteckende saeke van een H. Sacrament niet en onthzeekt?

Maekende het H. Olyffel (aenghesien dat ghe wile dat de beteckende saeke sy vergiffenis der sonden) wat kont ghy klaerder hebben als t' ghene den H. Jacobus, Apostel seght *cap. 5. 14.* daer hy ghediedt datmen den

leem met olge sou salben / ende / indien hy in sonde
is / seght hy / sy sullen hem vergeven worden ?

Het leste van al dat ghy seght Pag. 40. is noch het
laetste van al.

Hier seght ghy : De vijf ghenaeemde Sacramenten
hebben gheen ghebruyck met de twee andere / an-
ders behoorde mede te wesen vooz alle gheloo-
ghen : daer de Order alleen is vooz de Clerici. het hou-
welijck alleen vooz de Laici. ende het laetste Olyffel
vooz de lebende ende gesonde / maer vooz de kran-
ke ende sterbende.

Hoe lust ghy soo meester Daniel ? ghy moest van vijf
Sacramenten spreken ende ghy en sprekent niet meer
als van dry : Waer blyben dan het Vormsel ende de
Leche ? syn die niet by ons vooz alle gheloo-
ghen ?

Ergo uw argument en valideert niet in dese twee
Sacramenten.

Wat de andere wy aengaet : Waer staet het ghe-
heuen dat'er ners gheen oprecht Sacrament en kan
wesen / ten zy dat het inghestelt zy vooz alle gheloo-
ghen : ghy selve en hebt dit niet gherkent onder die
conditien die ghy ons boven voozgheselt hebt.

En anderen : Ghy argumenteert gheduerigh van
de Sacramenten des ouden testaments tot die van
het newe / ende ghy wilt onder de oude Sacramen-
ten de Besnijdenisse ghestelt hebben : waerom en mach
ick dan / volghens uwe eyghen maxime / niet alsoo ar-
gumenteren : De besnijdenisse in het out testament en
was vooz alle gheloo-ghen niet / want sy en was
vooz de vrouwe- personen niet : Ergo de Besnijdenisse
in't out testament en was gheen oprecht Sacrament
van die wet.

Hiet ghy niet wat hier upt nu volghet ? te weten /
dat van de oude Sacramenten t'argumenteren tot de
(nouve) aenghesien dat Godt in't out testament een
Sacrament inghestelt heeft t'welck alleen was vooz het
mannelijcke gheslachte : Wat reden is'er waerom dat
Christus in't newe testament gheen Sacrament en sou
inghestelt hebben alleen vooz de gheestelijcke / een an-
der alleen vooz de Leeken / ende een ander alleen vooz
de sterbende ?

Hier

Hiermede laet ick u loopen: Ick soude uwe ghelycke discoursen die ghy hout van Pag. 43. tot den eynde toe / wel beantwoorden / ende toonen hoer de ooghen van alle menschen hoe schadelijck dat uwe Secte is aen den Politijcken staet / maer ick sal wijsen als ghy sijn / ende dien modder op dese onse tijden niet roeren / op dat ick de verbit-terthepdt van uwe Secte / in eene uiterste raser-inge ende furie niet en verandere. Weest dan ghegroet / ende als ghe de Roomsche Kercke noch wilt kommen leeren / siet dat ghe beter studeert: Want ten is by ons niet gheen praeten / noch segghen te doen / ghy moet lussich argumenteren / ende uwe segghen niet dafte slot-redenen binden.

Ondertusschen mooght ghy eens sien hoe netteliken dese spreuke van Augustinus lib. 2. contra Faustum, cap. 19. op u / en uws ghelycke past.

Dit is de ghewoonte der ketteren, datse gantschelijck wech-nemen de heele autoriteyt vande schriftuere, om dat elck in't besonder sijn eyghen vernuft te raede gaet, om te weten wat hy in elcke schriftuere voor goet moet keuren, ende wat hy verwerpen moet; dat is te segghen, datse haer ghemoet niet en onderwerpen aen de autoriteyt vande schriftueren om te ghelooven, maer datse de schriftueren aen haer eyghen vernuft onderwerpen, niet dat haer yets behaecht om dat het in de verheven autoriteyt der schriftuere ghelesen wort, maer daerom schijnt het daer gheschreven te sijn om dat het hun soo belijft. Vaert wel.

F I N I S.